

v ISTRAŽIVANJE MLADI I ŽIVOTNA SREDINA

Autorke: Aleksandra Cvetković, Ana Pecarski

Leskovac, april 2025.

Istraživanje: Mladi i životna sredina

Tim 42 je tokom marta i aprila 2025. godine sproveo istraživanje stavova mladih (15 do 30 godina¹) koji žive u Leskovcu na temu zaštite životne sredine.

Uvod i cilj istraživanja

Ovo istraživanje sprovedeno je sa ciljem da mladima (uzrasta od 15 do 30 godina) iz Leskovca pruži priliku da iznesu svoje mišljenje o stanju životne sredine u svojoj lokalnoj zajednici. Na osnovu njihovih stavova, želeli smo da formulišemo preporuke koje će biti zastupane kroz rad Saveta za mlade grada Leskovca.

Metodologija

Istraživanje je sprovedeno kombinovanjem kvantitativne i kvalitativne metode:

Onlajn upitnik (Google form) omogućio je prikupljanje osnovnih socio-demografskih podataka (pol, starost, obrazovni i radni status, mesto stanovanja – grad ili selo), kao i mišljenja mladih u četiri tematske oblasti:

1. Informisanost o pitanjima zaštite životne sredine,
2. Percepcija prioritetnih ekoloških problema,
3. Povezanost životne sredine i zdravlja,
4. Učešće mladih u donošenju odluka u oblasti zaštite životne sredine.

Fokus grupa je korišćena kao dopuna upitniku, kako bi se dublje istražila mišljenja, stavovi i konkretni predlozi mladih. U ovom formatu, učesnici su imali priliku da otvoreno diskutuju o navedenim temama i ponude konkretna rešenja za probleme u svojoj zajednici.

Istraživanje je sprovedeno u saradnji sa Fondacijom BFPE za odgovorno društvo, a u okviru projekta "Osnaživanje mladih za zagovaranje zelene budućnosti"

¹ Zakon o mladima RS, https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

Institucionalni i formalni okvir

Sledi pregled dostupnih lokalnih politika koje se tiču zaštite životne sredine, kao i relevantnih lokalnih politika koje se tiču mladih. Razlog za kratko predstavljanje ovih lokalnih politika je njihova povezanost sa dve ključne oblasti u ovom istraživanju (participacija mladih u donošenju odluka na lokalnom nivou i zaštita životne sredina), sa ciljem da se predmet istraživanja dodatno pojasni.

Lokalne politike koje se tiču zaštite životne sredine

1. Lokalni plan upravljanja otpadom na teritoriji grada Leskovca za period 2021-2030.

Opšti ciljevi obuhvaćeni Lokalnim planom upravljanja otpadom na teritoriji grada Leskovca za period 2021-2030. godine jesu uspostavljanje celovitog sistema upravljanja otpadom, kontrolisanje i smanjenje štetnih uticaja otpada na okolinu, razvijanje informacionog sistema upravljanja otpadom u okviru informacionog sistema Republike Srbije, kao i uspostavljanje samoodrživog finansiranja sistema upravljanja otpadom na teritoriji grada Leskovca. Upravljanje otpadom se u ovom dokumentu definiše kao skup aktivnosti, mera i odluka koje su usmerene ka sprečavanju nastanka otpada, smanjivanju količine otpada i štetnog uticaja na životnu sredinu, poput organizacije sakupljanja, prevoza, upotrebe, tretmana, drugih delatnosti u vezi sa otpadom i nadzora nad kretanjem otpada, ali i brige nad prostorom smetlišta koji se više ne koriste za odlaganje otpada.

Od specifičnih ciljeva u ovom dokumentu izdvajamo:

- uključivanje omladinskih i ženskih organizacija, neformalnih grupa i lokalnih liderki i lidera u kreiranje politika i planova i realizaciju svih aktivnosti (posebno u delu kreiranja edukativnih i promotivnih programa namenjenih svim građankama i građanima u vezi sa pojmom, suštinom i značajem uspostavljanja cikličnih tokova otpada, kao jednog od elemenata „cirkularne ekonomije”, rok – stalan proces).

2. Kratkoročni akcioni plan za zaštitu vazduha na teritoriji grada Leskovca

Opšta mera koja se navodi u kratkoročnom akcionom planu za zaštitu vazduha i odnosi se na sve lokacije na kojima postoji potencijalno povećano emitovanje zagađujućih materija obuhvata podizanje zelenog pojasa, u formi drvoreda preporučenih vrsta, uređenih živih ograda preporučene visine i gustine ili na neki drugi način. Takođe se preporučuje ozeljenjavanje što većeg prostora u gradu.

Od kratkoročnih mera za smanjenje aerozagađenja izdvajamo: smanjenje zagađenja poreklom iz gradskih kotlarnica i individualnih ložišta; kontrolu svih kotlarnica u gradu Leskovcu; sprovođenje redovne kontrole emisije zagađivača; kontrolu primene zakona u vezi zabrane spaljivanja sekundarnih sirovina; organizovanje akcija uklanjanja divljih deponija.

Analiza sprovođenja KAPa² iz 2023. godine pokazala je velike nedostatke u njegovom sadržaju, kao i primeni.

Strategija unapređenja položaja mladih grada Leskovca za period 2021-2025.

Strategije unapređenja položaja mladih Grada Leskovca za period 2021. - 2025. godine definiše:

- prioritete i akcije koje će dovesti do poboljšanja trenutnog stanja, u domenu poboljšanja uslova života i sveukupnog položaja mladih u lokalnoj zajednici,
- analizu potreba mladih i presek trenutnog stanja i položaja mladih,
- formulisanje mera za rešavanje definisanih i istraženih potreba mladih.

Strategija unapređenja položaja mladih Grada Leskovca za period 2021. - 2025. godine obuhvata devet strateških oblasti, od kojih je jedna “zaštita životne sredine i mladi”.

Strateška oblast koja se odnosi na mlade i zaštitu životne sredine navodi da su glavni problemi zaštite životne sredine nizak nivo svesti o životnoj sredini, nedovoljna edukacija o životnoj sredini i neadekvatno učešće javnosti u odlučivanju. Kao prioritet se ističe strateško spajanje ekološke i omladinske politike kroz kontinuirano podsticanje mladih da se aktivno uključuju u različite ekološke poduhvate i povećavanje nivoa informisanosti mladih o značaju životne sredine za lokalnu zajednicu. Napominje se nedostatak celovitog i adekvatnog pristupa u procesu obrazovanja po pitanju zaštite i unapređenja životne sredine i ističe se značaj obezbeđivanja neformalnog obrazovanja u vidu radionica, predavanja, seminara i slično, u čiju realizaciju bi trebalo uključiti i nevladin sektor.

Iako aktuelna Strategija ističe 2025, grad još uvek nije otpočeo proces izrade novog dokumenta.

² Tim 42, publikacija: “Šta diše Leskovac?” <https://team42.org.rs/wp-content/uploads/2023/10/Sta-diše-Leskovac-web.pdf>

Savet za mlade grada Leskovca

Savet za mlade je stalno pomoćno radno telo Skupštine grada Leskovca. Glavna svrha postojanja Saveta za mlade se ogleda u uključivanju predstavnika mladih u rad najvišeg organa lokalne samouprave – Skupštine grada, te postizanje većeg stepena vidljivosti potreba i interesa mladih u ovom predstavničkom telu³.

Savet za mlade je samostalno radno telo koje služi za afirmaciju pozitivne uloge i značaja mladih u lokalnoj samoupravi⁴. Savet broji 15 članova, uključujući predstavnike omladinskih organizacija, školskih parlamenata, nacionalnih manjina i lokalne samouprave.

Savet za mlade:

1. inicira izradu, definiše i prati sprovođenje lokalne omladinske politike;
2. učestvuje u izradi posebnih gradskih akcionih planova, programa i politika u saglasnosti sa Nacionalnom strategijom za mlade i prati njihovo ostvarivanje;
3. daje mišljenje o pitanjima od značaja za mlade i o njima obaveštava organe Grada;
4. daje mišljenje na predloge propisa i odluka koje donosi Skupština grada u oblastima značajnim za mlade;
5. usvaja godišnje i periodične izveštaje o ostvarivanju gradske omladinske politike i lokalnih akcionih planova i programa za mlade i podnosi ih Skupštini grada, gradonačelniku i Gradskom veću;
6. inicira pripremu projekata ili učešće Grada u programima i projektima za mlade u cilju unapređenja položaja mladih i obezbeđenja ostvarivanja njihovih prava koja su u nadležnosti Grada;
7. podstiče saradnju između Grada i omladinskih organizacija i udruženja i daje podršku realizaciji njihovih aktivnosti⁵.

³ Sajt Kancelarije za mlade Grada Leskovca <https://kzm.gradleskovac.org/savet-za-mlade/>

⁴ Sajt Grada Leskovca - Strategija unapređenja položaja mladih Grada Leskovca za period 2021-2025. [Град Лесковац](#)

⁵ Odluka o osnivanju Saveta za mlade Grada Leskovca http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2014_12/t12_0358.htm

Profil ispitanika/ca - onlajn upitnik

Socio-demografski profil ispitanika

Onlajn upitnik je popunilo ukupno 100 mladih osoba iz Leskovca i okoline. Njihovi osnovni demografski podaci prikazani su u nastavku:

Pol: Većinu ispitanika činile su žene (54%), zatim muškarci (44%), dok se 2% izjasnilo drugačije.

Starost: Najveći broj učesnika bio je u uzrasnoj grupi od 15 do 19 godina (47%). Učesnici uzrasta 20–24 godine činili su 18%, dok je 35% imalo između 25 i 30 godina.

Mesto stanovanja: Većina ispitanika (77%) živi u gradu Leskovcu, dok 23% dolazi iz sela u njegovoj okolini.

Obrazovni status: Ispitanici su imali različite nivoe obrazovanja:

- Fakultetsko obrazovanje: 36%
- Srednja škola: 35%
- Srednja stručna škola: 16%
- Visoka škola: 8%
- Završena osnovna škola: 5%

Radni status: Većina ispitanika (66%) je još uvek u procesu školovanja (učenici i studenti). Zaposlenih je 23%, dok je 11% nezaposleno.

Informisanost mladih o životnoj sredini

Rezultati istraživanja pokazuju da mladi u Leskovcu u velikoj meri osećaju manjak informacija o stanju životne sredine i sopstvenoj ulozi u njenoj zaštiti.

Ključni nalazi o informisanosti mladih

- 90% mladih smatra da ne dobija dovoljno informacija o stanju životne sredine u Leskovcu.
- 79% ne zna kako da zaštiti zdravlje u slučajevima zagađenja.
- 63% se informiše putem medija, dok je 40% ispitanika neinformisano o kvalitetu vazduha.
- Najčešće korišćene aplikacije: xEco i AirCare.
- Najviše poverenja u lokalne izvore imaju u: Tim 42, Rešetku i Fejsbuk grupe.
- Prosečna subjektivna ocena informisanosti: 4,38/10.
- 56% mladih nikada nije učestvovalo u edukacijama o životnoj sredini.

Opšta informisanost

Na pitanje da li dobijaju dovoljno informacija o stanju životne sredine u Leskovcu, čak 90% ispitanika odgovara negativno, dok 10% smatra da informacija ima dovoljno.

Pitali smo mladi da li znaju kako da postupaju u incidentnim situacijama zagađenja (npr. visoka zagađenost vazduha, požari i slično) i zaštite svoje zdravlje. 79% mladih navodi da nema dovoljno informacija o tome kako da se zaštiti, dok 21% smatra da je informisano.

Izvori informacija

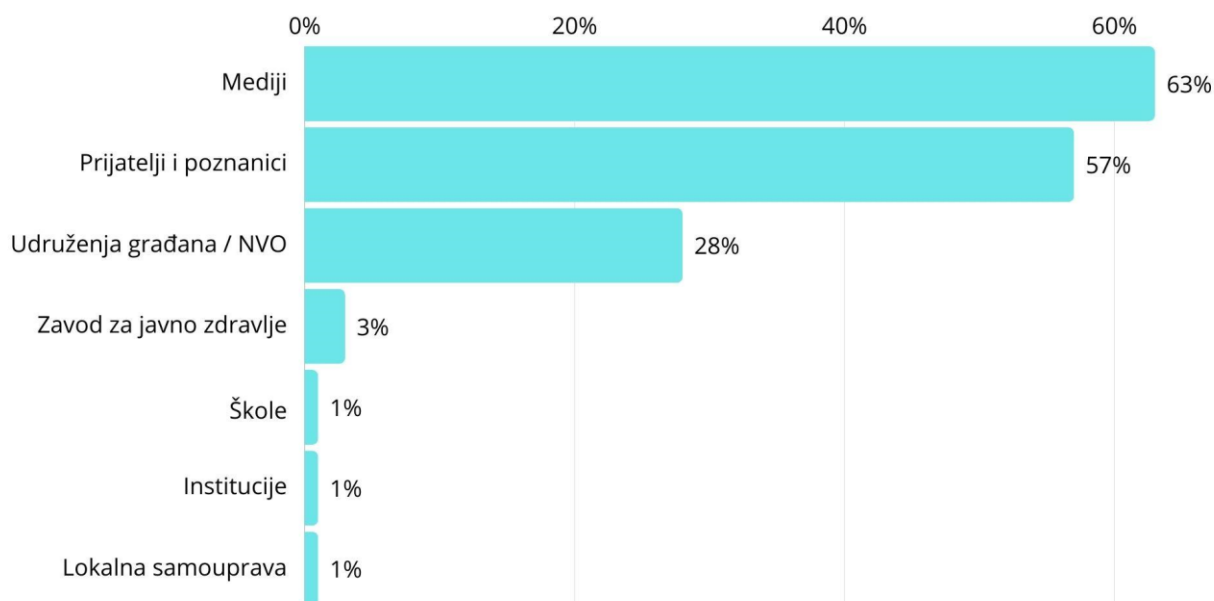
Najčešći izvori informacija mladih iz Leskovca o stanju životne sredine su:

- Mediji – 63%
- Prijatelji i poznanici – 57%
- Udruženja građana / NVO – 28%

Pojedini ispitanici navode i sledeće izvore:

- Zavod za javno zdravlje – 3%
- Ostale opcije (po 1%): škole, institucije, lokalna samouprava

Najčešći izvori informacija o stanju životne sredine u Leskovcu

Informisanost o kvalitetu vazduha

Zagađenje vazduha je prepoznato kao jedan od ključnih problema u Leskovcu, pa je istraživanje obuhvatilo i pitanje o izvorima informacija na ovu temu. Najčešći izvori informisanja mladih su:

- Mobilne aplikacije (npr. xEco, AirCare) – 34%
- Lokalni portali – 29%
- Stranice udruženja građana – 12%

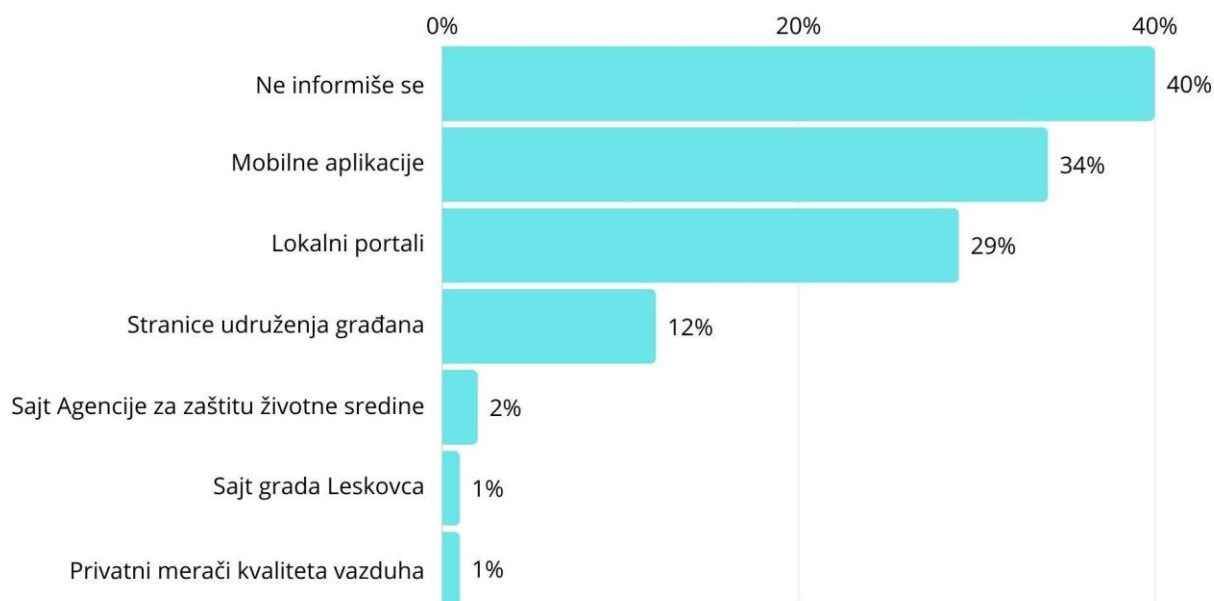
Najmanji procenat mladih koristi zvanične izvore institucija za informisanje o kvalitetu vazduha. Sajt grada Leskovca kao izvor koristi tek 1% ispitanika/ca, a sajt Agencije za zaštitu životne sredine 2%.

1% mladih informiše se putem podataka sa privatnih merača kvaliteta vazduha.

Zabrinjavajuće je da čak 40% ispitanika navodi da se uopšte ne informiše o kvalitetu vazduha.

Kao najčešće udruženje koje prenosi informacije o kvalitetu vazduha, ispitanici navode Tim 42, a pominju se i lokalni portali poput Rešetke i Fejsbuk grupa Leskovačka onlajn pijaca.

Najčešći izvori informacija o stanju vazduha u Leskovcu

Učešće u edukacijama

Na pitanje o učešću u edukacijama o životnoj sredini, 56% mladih navodi da nije učestvovalo ni u jednoj, dok je 44% imalo neko prethodno iskustvo.

Subjektivna procena informisanosti

Ispitanici su svoju informisanost o stanju životne sredine u Leskovcu ocenili na skali od 1 do 10. Najveći broj ispitanika označava:

- Ocenu 5 – 19%
- Ocenu 3 – 17%
- Ocene 4 i 6 – po 14%
- Ocenu 7 – 11%
- Ocene 1 i 2 – po 10%

Manji broj mladih bira više ocene: 9 (3%), 8 (1%) i 10 (1%).

Na osnovu svih odgovora, izračunata prosečna ocena informisanosti iznosi 4,38, što ukazuje na ispodprosečnu subjektivnu informisanost o temama koje se tiču zaštite životne sredine među mladima u Leskovcu.

Prioritetne oblasti iz perspektive mladih

Mladi u Leskovcu jasno izražavaju zabrinutost zbog problema u oblasti životne sredine, pri čemu kao najvažniji izdvajaju zagađenje vazduha.

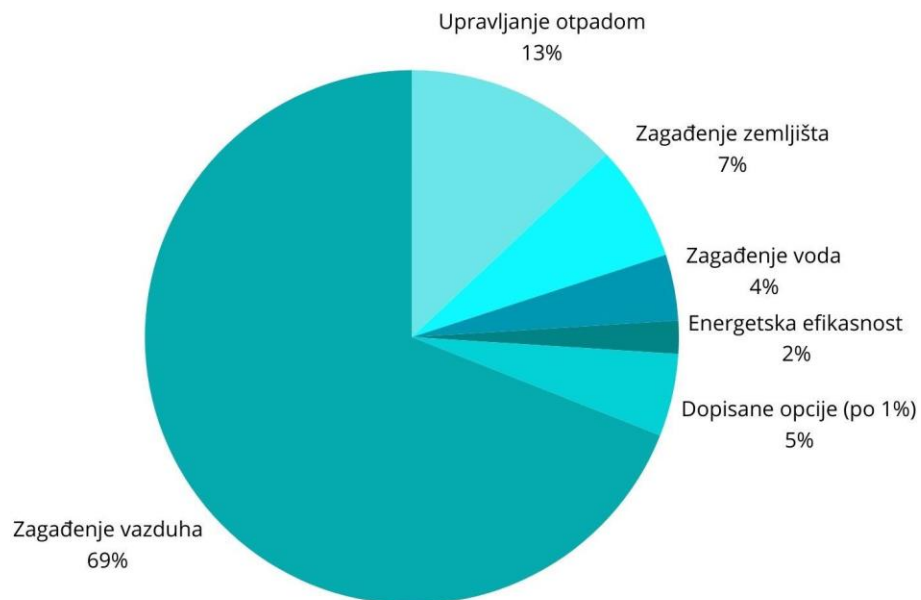
Najveći problemi – po mišljenju mladih

Na pitanje koja oblast treba da bude prioritet donosioca odluka, ispitanici navode sledeće:

- Zagađenje vazduha – 69%
- Upravljanje otpadom – 13%
- Zagađenje zemljišta – 7%
- Zagađenje voda – 4%
- Energetska efikasnost – 2%

Ostale dopisane opcije su prisutne u neznatnom procentu – po 1%.

Prioritetne oblasti iz perspektive mladih

Koliko su problemi važni za ispitanike?

Mladi ispitanici ocenjuju koliko su im pojedine oblasti lično važne, na skali od 1 do 10.

Prosečne ocene su:

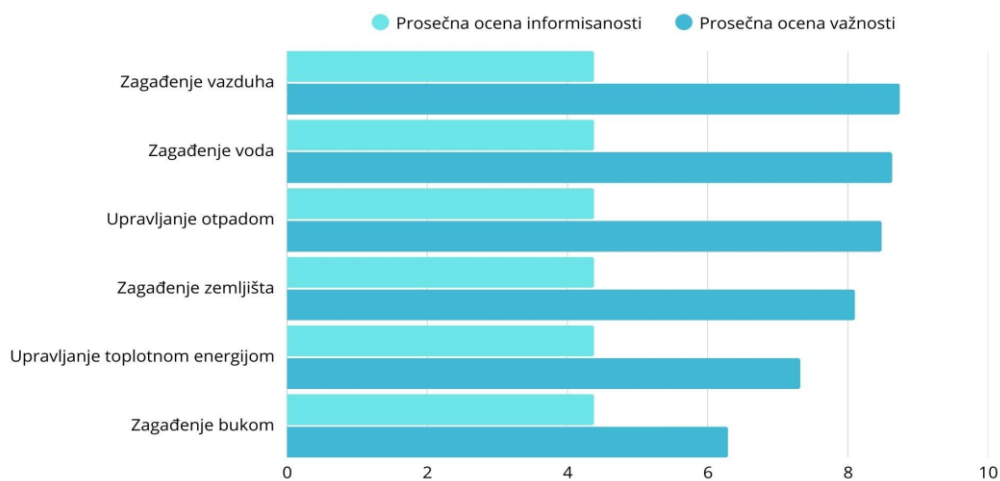
Problematična oblast	Prosečna ocena važnosti
Zagađenje vazduha	8,74
Zagađenje voda	8,63
Upravljanje otpadom	8,48
Zagađenje zemljišta	8,10
Upravljanje toplotnom energijom	7,32
Zagađenje bukom	6,29

Ove brojke ukazuju na to da mladi u Leskovcu prepoznaju gotovo sve oblasti kao važne, pri čemu su posebno zabrinuti zbog kvaliteta vazduha, voda i otpada.

Kontrast između važnosti i informisanosti

Zanimljivo je da su ocene važnosti ovih problema značajno iznad proseka, dok istovremeno subjektivna ocena informisanosti iznosi svega 4,38/10. Ovaj raskorak pokazuje da mladi jasno identifikuju ključne ekološke izazove, ali osećaju da nemaju dovoljno informacija kako bi se u te procese uključili ili ih razumeli na dubljem nivou.

Usporedna procena važnosti problema i nivoa informisanosti

Životna sredina i uticaj na zdravlje

Na pitanje da li su zabrinuti za svoje zdravlje zbog ugrožene životne sredine u Leskovcu, čak 80% mladih ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok 20% nije izrazilo zabrinutost. Takođe, većina ispitanika (94%) smatra da nadležni organi ne čine dovoljno da reše probleme u oblasti životne sredine i zaštite zdravlje građana.

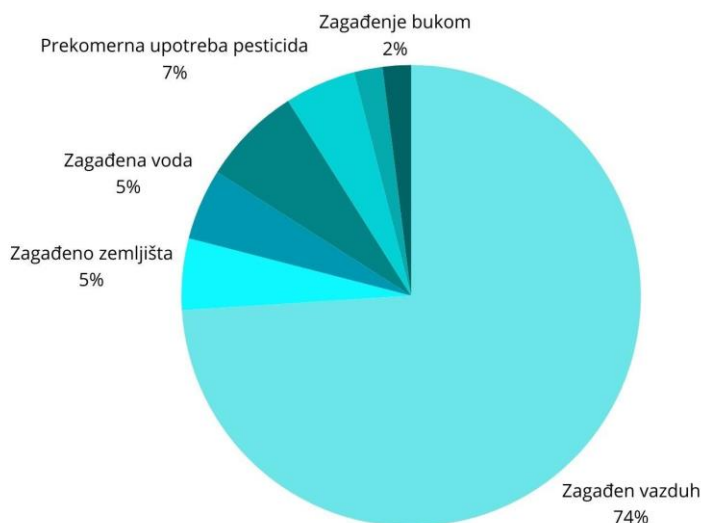
Ključni nalazi: Životna sredina i uticaj na zdravlje

- Čak 80% mladih u Leskovcu zabrinuto je za svoje zdravlje zbog ugrožene životne sredine, dok 20% ne izražava zabrinutost.
- 94% mladih u Leskovcu smatra da nadležni organi ne čine dovoljno na polju zaštite životne sredine i zdravlja građana.
- Kao najveći uzročnik narušenog zdravlja, 74% mladih navodi zagađenje vazduha.
- Samo 2% mladih smatra da njihovo zdravlje nije ugroženo zbog stanja životne sredine.

Kada je reč o faktorima koji najviše negativno utiču na zdravlje građana u Leskovcu, najveći broj ispitanika naveo je zagađenje vazduha (74%). Ostale opcije su daleko manje zastupljene, tako je 7% ispitanika ukazalo na prekomernu upotrebu pesticida, zagađenu vodu i zemljište (po 5%), zagađenje bukom (2%), kao i dodatni odgovori kao što je "sve" (4%).

Samo 2% mladih u Leskovcu smatra da im zdravlje nije ugroženo zbog zagađene životne sredine.

Najveći negativni uticaji na zdravlje ljudi u Leskovcu

Ispitanici su imali priliku da slobodno odgovore na pitanje šta bi trebalo učiniti u Leskovcu kako bi se zaštitilo zdravlje građana. Dominirali su odgovori koji se odnose na sledeće oblasti:

- smanje zagađenja vazduha;
- adekvatno/oštrije sankcionisanje malih i velikih zagađivača;
- širenje svesti o zagađenju i edukovanje građana/učenika o zaštiti životne sredine;
- poboljšanje informisanja o stanju životne sredine u zajednici i kroz veću medijsku pokrivenost;
- smanje seče i povećanje sadnje drveća i drugih biljaka u gradu i okolini;
- omogućavanje adekvatnog odlaganje smeća kroz povećanje broja kanti, uvođenja klasifikacije smeća i reciklaže.

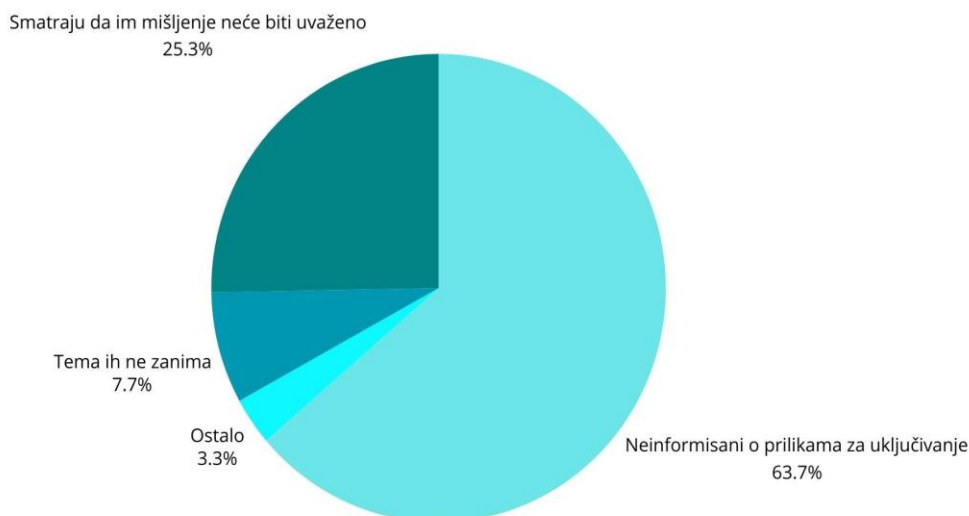
Učešće mladih u procesima donošenja odluka u oblasti zaštite životne sredine u Leskovcu

U segmentu istraživanja koji se odnosi na učešće u donošenju lokalnih odluka u oblasti životne sredine, ispitanici su imali priliku da podele svoja iskustva i stavove o ovom procesu. Većina ispitanika (93%) odgovorila je negativno na pitanje da li su ikada učestvovali u procesima donošenja odluka vezanih za zaštitu životne sredine, dok je samo 7% odgovorilo potvrdno.

Razlozi zbog kojih većina ispitanika nije učestvovala u donošenju lokalnih odluka variraju. Najveći deo ispitanika (63,7%) navodi da nisu bili informisani o prilikama za uključivanje, dok 25,3% smatra da njihovo mišljenje neće biti uvaženo.

Manji broj ispitanika (7,7%) odgovara da ih ova tema jednostavno ne zanima.

Razlozi za neučestvovanje u procesima donošenja odluka

Kada su upitani o tome dali dobijaju informacije o mogućnostima za učešće u donošenju lokalnih odluka, čak 95% ispitanika je odgovorilo negativno, dok samo 5% tvrdi da su informisani o takvim prilikama. Na pitanje da li bi se aktivnije uključili u lokalne procese donošenja odluka u vezi sa zaštitom životne sredine, čak 73% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok je 27% odgovorilo negativno.

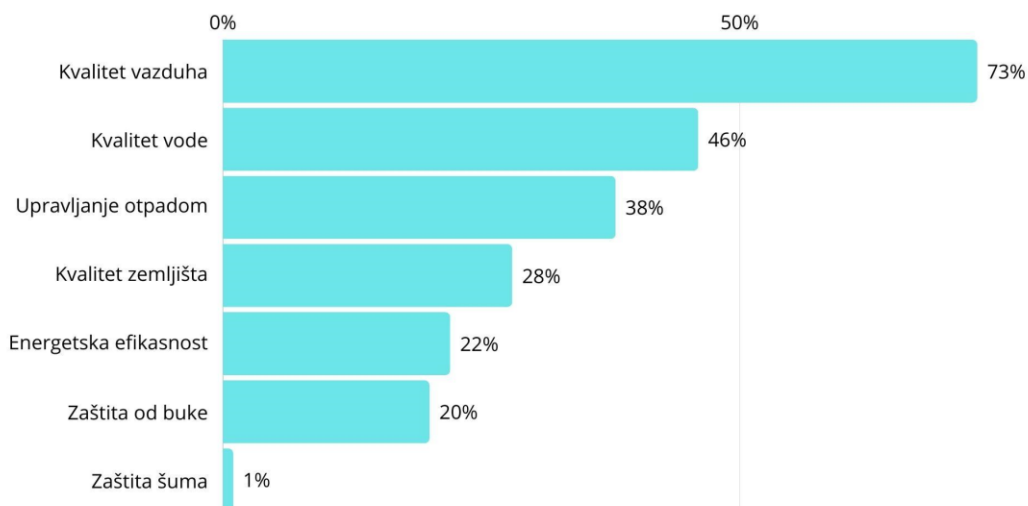
Kada su upitani o načinima na koje bi želeli da se uključe u proces donošenja odluka, najdominantniji odgovori bili su:

- informativni događaji, tribine i radionice (45%)
- istraživanja i konsultacije sa mladima (32%)
- javne rasprave (30%)
- aktivnosti Saveta za mlade (28%)
- upućivanje neformalnih predloga (1%)

7% mladih ispitanika izjavilo je da se ne bi uključilo u proces donošenja odluka.

Pitali smo mlade u vezi kojih tema bi se aktivnije uključili u procese donošenja odluka na lokalnom nivou:

Teme zbog kojih bi se mladi aktivnije uključili u proces donošenja odluka

Ostatak ispitanika izjavio je da se ne bi uključio u ove procese.

Na pitanje o tome da li bi se uključili u edukaciju na temu zaštite životne sredine, 70% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok 30% nije zainteresovano.

Kada je reč o volonterskim aktivnostima u oblasti zaštite životne sredine, 68% ispitanika je odgovorilo da bi se uključilo, 27% je izjavilo da ne bi, dok preostali odgovori spadaju u kategorije "možda" i "zavisi".

Fokus grupe

Kako bismo bolje razumeli rezultate istraživanja i omogućili mladima da detaljnije iznesu svoja mišljenja, stavove i predloge, organizovali smo dve fokus grupe sa po šestoro ispitanika/ca.

Prva fokus grupa održana je 24. marta 2025. godine i obuhvatila je šestoro učesnika, starosti 20 - 30 godina. U drugoj fokus grupi održanoj 7. aprila 2025. godine učestvovalo je šestoro mladih starosti 15 - 19 godina.

Na osnovu podataka iz održanih fokus grupa, u Leskovcu i okolini postoji značajna zainteresovanost mladih za temu zaštite životne sredine, ali istovremeno postoji i osećaj bespomoćnosti i nedostatak adekvatne informisanosti. Fokus grupe su pružile detaljan uvid u stavove, znanje i preporuke mladih u vezi sa ekološkim pitanjima u ovom regionu.

Fokus grupa A (učesnici u starosnoj grupi od 25 do 30 godina i jednim učesnikom iz kategorije 20-24 godine) diskutovala je o širokoj problematici zagađenja životne sredine. Zagađenje je opisano kao "srpska crna rupa" – problem toliko rasprostranjen da je teško sagledati sve njegove posledice. Učesnici su se složili da je ključni korak u rešavanju problema razvoj ekološke svesti građana, dok se kažnjavanje smatra potrebnim, ali ne i dovoljnom merom. Većina se saglasila da bi se ekološke navike trebalo razvijati od malih nogu kroz obrazovni sistem, dok bi aktivnosti u zajednici trebale biti dobro promovirane i prilagođene obavezama zaposlenih, kako bi se uključili i oni koji ne mogu da učestvuju u standardnim terminima.

Kada je reč o informisanosti, većina učesnika je bila najviše upućena u probleme zagađenja vazduha i upravljanje otpadom, jer su to najvidljiviji problemi. Međutim, informacije iz zvaničnih izvora, poput gradskih institucija, bile su ocenjene kao nerelevantne i nepravovremene. Zbog toga su mladi više koristili društvene mreže i specijalizovane aplikacije kao glavne izvore informacija. Preporuke za poboljšanje informisanosti uključivale su češće medijsko izveštavanje i isticanje stanja kvaliteta vazduha na bilbordima i u javnim institucijama.

U vezi sa lokalnim problemima, najistaknutiji su bili problemi sa zagađenjem vazduha, uzroci poput upotrebe loših energenata u toplanama i individualnim ložištima, ali i manjak zelenih površina. Učesnici su predložili subvencije za prelazak na ekološki prihvatljivije vrste ogrjeva, kao i jaču primenu zakona u svim sferama zaštite životne sredine.

Kada je u pitanju učešće mladih u donošenju odluka, gotovo svi učesnici iz grupe A nisu učestvovali u takvim procesima, prepoznajući to kao rezultat nedostatka informacija i poverenja u institucije. Preporuke su uključivale edukaciju mladih o mehanizmima

uključivanja, kao i veće medijsko obaveštavanje o mogućnostima za učešće u donošenju odluka.

Fokus grupa B, koja je obuhvatila srednjoškolce (15-19 godina), takođe je pokazala zabrinutost zbog zaštite životne sredine, ali je među mladima prisutan i osećaj neadekvatne zainteresovanosti za ovu temu. Većina mladih nije u potpunosti svesna ozbiljnosti problema, smatrajući da su još uvek zdravi i da neće neposredno osetiti posledice zagađenja. Kroz razgovor je postalo jasno da postoji velika potreba za interaktivnim, zanimljivim načinima edukacije, kao što su kvizovi, društvene igre i praktične akcije. Takođe, sugerisano je da bi podrška poznatih ličnosti mogla privući veću pažnju mladih na ekološke aktivnosti.

U vezi sa informisanjem, većina srednjoškolaca je ocenjivala nivo informisanosti o životnoj sredini kao nizak, sličan grupi A. Pored toga, istaknuto je da bi informisanje trebalo da bude atraktivnije i učestalije, kroz aktivnosti koje ne uključuju samo pasivno slušanje predavanja, već praktične i interaktivne forme.

Kada su se diskutovali problemi zaštite životne sredine, mladi iz ove grupe su takođe ukazali na zagađenje vazduha, ali i na problem smeća u gradu i okolini, koje je svakodnevno prisutno. Kao ključne mere za poboljšanje, predložili su redovne akcije čišćenja i aktivno uključivanje škola u organizovanje ovakvih događanja, uz osiguranje veće podrške i angažmana od strane nadležnih institucija.

Zaključci iz obe fokus grupe ukazuju na to da mladi u Leskovcu prepoznaju problem zagađenja, ali smatraju da su individualni naponi često beskorisni bez adekvatne podrške institucija. Takođe, postoji jasan apel za većim uključivanjem mladih u procese donošenja odluka, boljim informisanjem i edukacijom kroz kreativne, interaktivne metode koje bi ih motivisale na aktivno učešće u rešavanju ekoloških problema.

Zaključak

Istraživanje sprovedeno u martu i aprilu 2025. godine među mladima u Leskovcu, ukazuje na značajan nedostatak informacija o stanju životne sredine i ulozi mladih u njenoj zaštiti. Glavni problemi koji zabrinjavaju mlade u Leskovcu su zagađenje vazduha (69%), upravljanje otpadom (13%) i zagađenje zemljišta (7%). Iako mladi prepoznaju značaj ovih problema, njihova informisanost je ispodprosečna (ocena 4,38/10).

Čak 90% ispitanika smatra da nedostaje informacija o stanju životne sredine u Leskovcu, a 79% nije sigurno kako da zaštiti svoje zdravlje u slučaju zagađenja.

Fokus grupe su ukazale na nedostatak institucionalne podrške i poverenja, što je dodatno pogoršano lošim i nepravovremenim izvorima informacija. Mladi najčešće koriste društvene mreže i specijalizovane aplikacije, dok se zvanični izvori, kao što su sajtovi gradskih institucija, slabo koriste. Takođe, 93% mladih nikada nije učestvovalo u procesima donošenja odluka o zaštiti životne sredine, a 95% nije informisano o mogućnostima za učešće.

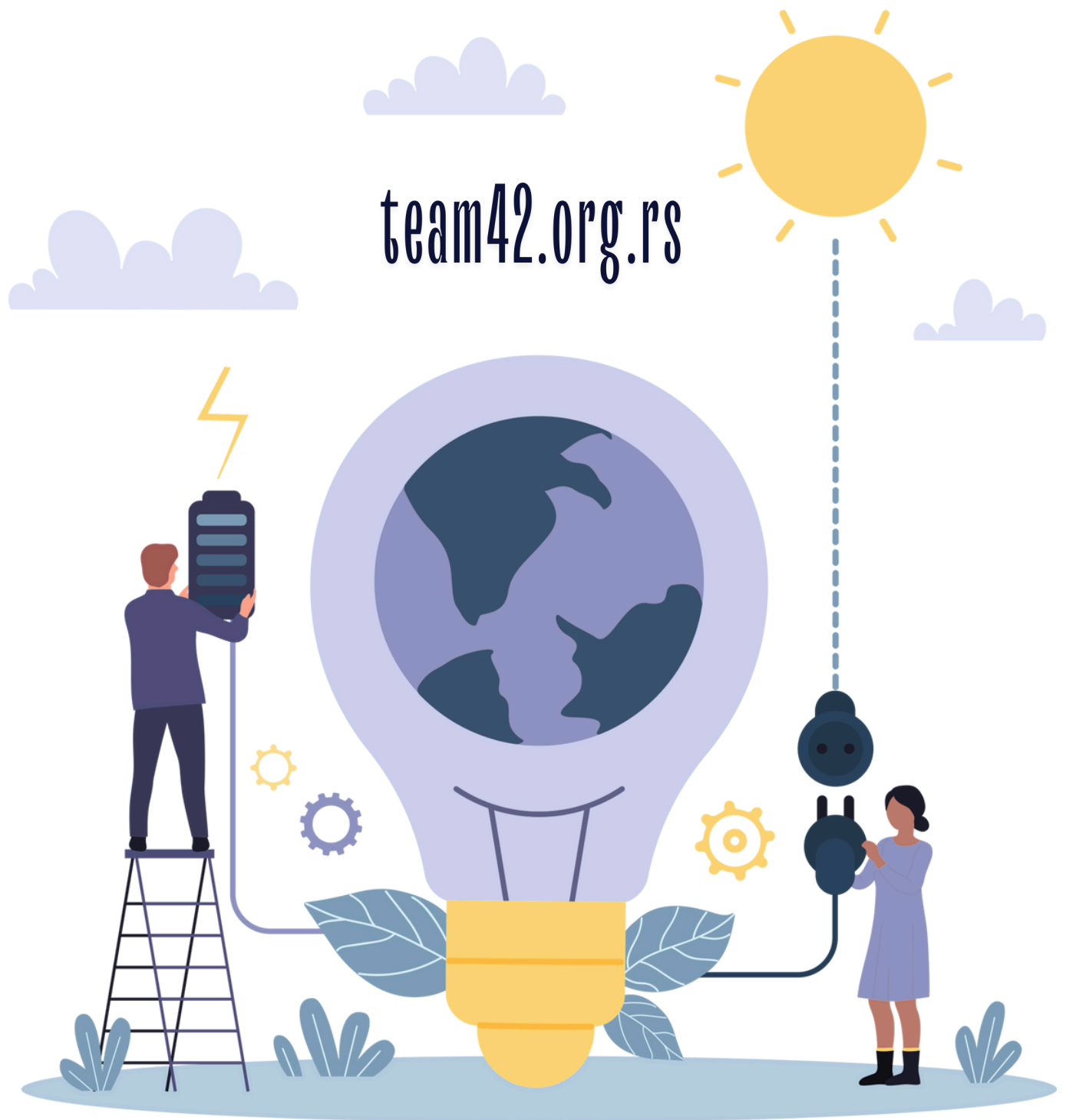
Preporuke:

1. **Povećati informisanost mladih:** Razviti redovne i interaktivne obrazovne kampanje kroz medije i društvene mreže koje bi omogućile mladima da na jednostavan način dođu do relevantnih informacija o stanju životne sredine i mogućnostima za zaštitu.
2. **Podrška institucionalnim izvorima informacija:** Unaprediti rad lokalnih institucija u oblasti informisanja, posebno o kvalitetu vazduha i drugim ekološkim pitanjima. Koristiti bilborde, društvene mreže i javne institucije za širenje informacija o ekološkim problemima.
3. **Aktivnije uključiti mlade u procese donošenja odluka:** Potrebno je osigurati veću transparentnost i mogućnosti za aktivno učešće mladih u procesima donošenja odluka o životnoj sredini. Predložene su edukacije i obaveštavanje o mehanizmima uključivanja, kao i organizovanje javnih tribina i konsultacija.
4. **Jačanje poverenja mladih u procese donošenja odluka:** Mladi u Leskovcu izražavaju sumnju u transparentnost i suštinsko uključivanje u procese donošenja odluka, verujući da će biti izmanipulisani ili da njihovi stavovi neće biti zaista uvaženi. Da bi se povećalo poverenje, preporučuje se uvođenje jasnih i transparentnih procedura koje će mladima omogućiti da aktivno učestvuju u svim fazama procesa, od konsultacija do implementacije. Takođe, od ključne je važnosti da se stvore mehanizmi odgovornosti koji će pratiti sprovođenje odluka i pokazati mladima da njihove inicijative imaju stvaran uticaj na lokalnu zajednicu. Uključivanje mladih u donošenje odluka mora biti zasnovano na principima ravnopravnosti i

transparentnosti, uz redovno obaveštavanje o napretku i rezultatima njihovog angažovanja.

5. **Interaktivne edukacije i angažovanje zajednice:** Kreativne i interaktivne edukativne metode poput kvizova, društvenih igara i praktičnih akcija kako bi se mladi više angažovali i motivisali na aktivno učešće u zaštiti životne sredine.
6. **Jačanje primene zakona i politika i podizanje ekološke svesti:** Sprovoditi strože kazne za kršenje ekoloških normi i razvijati ekološke navike kod mladih kroz obrazovni sistem, uz angažovanje zajednice na organizovanju čišćenja i drugih ekoloških aktivnosti.

team42.org.rs

Leskovac, april 2025.